

ELŐFIZETÉS
Egy negyedévre
2 korona

Telefon szám 503.
Hirdetések díja: megállapodás szerint

HÉTFŐ

Megjelenik minden hétfőn délelőtt

A szerkesztésért GALLOVICH KÁROLY felelős. * Laptulajdonos: MOHOS AGOSTON.

Egyes szám
5 krajcár
(10 fillér)

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Zrínyi-utca 2 szám 1. emelet
Sebesy-ház.

III. évfolyam

ARAD, 1909. ÁPRILIS 26.

18. szám

Egy halálos ítéletről.

(G.) A szervezkedést, az egy táborba szervezett és így céltudatosá nevelt erők megbecsülését a polgári egyesülések és társulások egyike-másika is megtanulta az osztályharc alapján szervezkedő munkások táborától. Ezeknek a szövetségeknek többnyire tisztán csak a közös erkölcsi érdekvédelem a morális tartalma. És ez a tartalom becsületes és tiszteletreméltó, de azok a harci velleitások, amelyek az osztályharc alapjára szervezett munkás csoportoknak az arzenáljából csempészkednek a polgári egyesületek fegyvertárába, nemesak kirívóak itt, de rendesen kétélűek is, és majdnem mindig eret vágnak az egyesület polgári erkölcesének tartalmán.

Szakasztott ilyen szituációba sodródott most az aradi orvosi szövetség. Ez a tisztára csak erkölcsi érdekvédelemre épített társulás kegyetlen sebet kapott egy ilyen eltulajdonított és *en garde*-ra fogott harci szerszámtól, amikor legutóbb tartott közgyűlésén Mann Ábrahám dr-t a kebeléből kizárta.

Egyetlen szóval sem mondjuk, hogy ilyen fegyvernek a használására polgári szervezeteknek is nincsen joga, sőt készséggel elismerjük, hogy forgatására gyakran érdekei is szorítják. De mert az ilyen társulások sohasem *par force* harci szervezetek, e fegyver forgatásához nem is igen értenek. *Vagy maratják a rozsdától akkor is, amikor használatától kellene fényesednie*, vagy pedig nem józan ítéletet hajtanak vele végre, hanem egyszerűen *gyilkolnak*, önmagukon is sebet ejtve.

Mann Ábrahám dr kizárásának a tényében is könnyű szerrel megállapítható, hogy az orvosi szövetség nem józan ítéletet hajtott végre. Mann Ábrahámnak az volt a bűne, hogy az aradmegyei közkórház belső zilált állapotáról adott nyilvánosságra hajmeresztő részleteket. *Es a szövetség illetékesnek érezte magát arra, hogy ebben a súlyos közérdekű kérdésben ítéljen, döntsön*. Ahelyett, hogy az érdekelt feleket az egyedül illetékes törvényes fóruma elé terelte volna, váratlan és Mann dr-t jogos kifakadásokra ragadó fordulattal magáévá tette az ügyet.

A szövetség a kérdés elbírálására közgyűlést tartott s a mintegy kilencven főnyire rugó taglétszámnak csekély töredékével, a közgyűlésen megjelent 14, *mond tizennégy tagnak a részvételével, nyolc szavazattal hat ellenében, a vádlottat — halálra ítélték*.

Időrendben is, sulyban is, elsőbrendű kérdés, hogy az ügyet mért nem utalták bíróság elé. Be kellett volna bizonyítani, hogy Mann dr lelketlen rágalmazó, akit ki kell jőzanítani a mások becsületével táplálkozó mániából.

És ha ezt bebizonyították volna, akkor a bizonyítást nyomon követő bírói ítéletnek akár a sarkára léphetett volna a szövetség kirekesztő határozata. Mann dr-t pedig a közvélemény megvetése kíséri vala a morális sirba.

De nem így történt. És mert nem így történt, a közvéleményben ott lázong a megsebzett igazságérzés s ott bujkál az a lesújtó gyanu, hogy *itt a Mann dr leleplezte személyek mentő-akciójával áll szemközt* és hízalja ezt a gyanut az a szembe tolakodó, konok látszat, hogy a mentő-akciót ilyen mohó készséggel a *kenyéririgység* karolta föl és hajtotta végre.

Ime, ekkora érvágást végzett a szövetség önmön erkölcsének a pulzusán, amikor a *par-force* harci szervezetek egyik éles fegyverével, a bojkottal ilyen ügyefogyottan gyilkolt — existenciát. De a csapás szerencsére nem halálos. A bojkott-fringjának morális ére a fogantuja. S ha ilyen fogantuja nincsen, nem lehet vele halálos csapást mérni. Halálosnak tudniillik akkor tekintené a szövetség ezt a határozatot, hogyha Mann dr-t a munkáspénztárban viselt orvosi állásából kiemelné. Eddig a konzekvenciáig azonban aligha juthat el a határozat, noha ez a konzekvencia a célja.

Mann dr-nak nincs oka existenciája felől aggódni. Megállapodott orvosi hírneve, ritka talentuma és önzetlen készsége, amelyet százával dicsérnek a szenvedésüktől megváltott hálás emberek, amugy is biztosítják

neki a tisztességes megélhetést és a közbecsülést.

De ezeken kívül is van még menedéke az üldözöbe vett orvosnak. Mi történik akkor, ha az aradi waggongyár kilép a munkáspénztár kötelekéből s megvalósítja a törvény megengedte önálló vállalati betegsegítő-pénztárat, hogy Mann dr-t annak orvosává tegye? És a waggongyár ezernyolcszáz főnyi munkásában erre meg van a készség! Mert a munkások hálásak az önzetlen jötevők iránt. És Mann dr-t nemesak a tehetsége avatja a munkásság jötevőjévé, de ritka ember-szeretete is!

És ha az orvosszövetség drákói határozata provokálja a waggongyárnak a munkáspénztárból való kiválását és ha föl nem oldják, bizony provokálja! — akkor az orvosszövetség a munkáspénztárral is szemben találja magát, mert a munkáspénztárnak létérdeke, hogy a waggongyár a kebelében maradjon, különben csödbe kerül és akkor az orvosszövetség tagjait sincs miből fizetnie.

Ezek miatt nem tudunk mink hinni abban, hogy annak az orvosszövetségi határozatnak Mann dr-ra nézve komoly következei lehessenek.

Központi Szálloda.

Ma hétfőn, e hó 26-án

Hamza Gyuszi

a legkiválóbb nagyváradai cigányprimás

a kávéházban

bucsu-hangversenyt rendez.

Tisztelettel

Rónai János,

tulajdonos.

WEINBERGER FERENCZ

elsőrendű ékszerész, nagy óra-raktára

ARAD

Andrássy-tér, Központi-szálló mellett.

Weisz Leó a legmodernebb dusan felszerelt könyv-kereskedés

ARAD, Minorita-palota.

Prohászka-konferenciák.

A szentbeszéd hatását tiltkai.

— A Hétfő riportja. —

Elment hát a nagy szocialista püspök. Elment a római katolikus hívek nagy regale-bérlője. Az egyház zseniális szatócsa elvégezte krisztusi küldetését. Meghíntette a gondolkodást a zsongó, homályos sejtéseknek színes, de terméketlen magvaival, aztán megtrágyázta az ékes szavaknak színes, de rothadt lápvirágjaival. És erre a remes vetésre ráirányította a vallási fanatizmusnak és a felekezeti türelmetlenségnek — Prohászka terminológiával szólva — fekete és mégis égő sugarát. A tudatlanság talaja pedig — sajnos — kész, megmunkált televény ezeknek az egyházi magvaknak.

Megkísértettük rendre tollhegyre tűzni nyilvánlatkoztatásait. Hiába való munka. Nemcsak magáért a tudományért hiába való, de haszontalan a „munkába vett” hallgatóság épülésére nézvést is. Hiába való magáért a tudományért már csak azért is, mert a püspök ur előadásai az idén már teljesen elzüllöttek és annyira sekélyesek lettek, hogy a megismerés eszközeinek és fegyvereinek tökéletesen hozzáférhetetlenek. Tavalyi konferenciái még csak kacérkodtak, úgy ahogy a természettudományos szótárral. Akkor még kikisajátított egy egy természettudományi terminologust.

És ez a tudományos csalétek ez a feltudományos lépvessző meg is tette a maga kívánt hatását, a kritikátlan hallgatóságban megérett az a vélemény, hogy a püspök ur természettudományilag heckelista legény. társadalomtudományilag pedig ortodox marxista-szocialista. És ennek a tudományosságának az örve alatt aztán az idén lestélyedt a legalacsonyabb szintű, tartalmilag legszertelenebb szentbeszédnek nivójára, még a paraszti értelemben veit babonázás és ráolvasás eszközeitől sem riadva vissza.

És mit kívánhatna bárki attól a hallgatóságtól, amelyik beletud burkolózni ebbe az öntudatot és józan értelmet fejtegető ködbe, párát a tudomány jótévő forradalmi zivatara itt erőtlenséggel, hogy az a párát szétfujja, azt a ködöt sugarai-val áttörje és elosztassa. De ezen nincs okunk buslakodni, a „forradalmár” püspök ur nem terjesztett ködöt, csak erősített. Hívekben csak minőségileg gyarapodott, de nem mennyiségileg. Csak jobban fanatizálta az amugy is ködbe burkolt lelkeket. De ujakat nem hódított.

S ami hatást a püspök ur elért, az csakis annak tulajdonítható, hogy bevédei tele vannak hasonlatokkal s a tudományosan nem fegyelmezett elméknek kész veszedelme egy-egy jól sikerült metafora. Abba menthetetlenül beleszédül. A pillanatnyi meggyőzésnek, az affektív rá-

beszélésnek — mondja Prohászka — egy kitünő ismerője, — a püspök ur nem utolsó mestere. De ezzel az eszközzel minden pap operál s minden pap tudja, hogy a népek, a naiv hallgatóságnak s általában a vallásos kedélynek a feltámadás bizonyítására tökéletesen elegendő a hernyónak, a szőlőnek vagy gabonának közkeletű allegóriája. Minél fegyelméletlenebb a tudat, minél gyarlóbb a logika a hallgatóságban, annál tökéletlenebb metafora is elegendő a meggyőzésére is kisajátítására.

Prohászka külön az asszonyok és külön a férfiak számára tartott szentbeszédei között csak annyi a különbség hogy az asszonyoknak szánt beszédek még jobban hemzsegnék hasonlatokkal. csillogó metaforákkal.

De képtelenség a műsor minden érdekességét külön-külön felsorolni, a tény az, hogy a publikum nagyszerű szórakozást talál az Uránia színház fenomenális műsorában.

AMIRŐL CSAK SUTTOGNAK.

*

Régen történt az eset, de mert Aradon s a szereplői még most is itt elnek, elmondjuk.

Egy szépnek kikiáltott asszony volt a történet középpontjában, aki fölösen sok kísértésnek volt kitéve. Ezzel az asszonyok általában is dicsekedhetnek, ha pedig igazán szépek, el sem kerülhetik azt.

Az asszony azonban ellenállott. Semmi nem volt képes őt megtántorítani, még a legálhatosabb mű-szerelem sem.

Mert ilyen is van. Akárhány ember a berendezkedésénél fogva alkalmas és képes arra, hogy még szerelmes is tud lenni egy nőbe, ha másként nem férközhet teljesen a közelébe.

De ezuttal ez sem hatott. Pedig a sok között volt az asszonynak egy lovagja, aki komolyan és hosszú ideig szerette — eredménytelenül. Az eredménye ennek az volt, hogy még egyrészt a sok lovag miatt az asszonyt mindenki gyanúsította, aki — nem ismerte, másrészt az ismerősei egyebet sem tettek, mint zokogtak a sok balsiker miatt.

Egyszer aztán sajtáságos dolog történt. A véletlen nagy játéka, amelyek mindig a kellő pillanatban esnek meg, ezuttal sem lettek hűtlenek önmagukhoz.

Nagy társaság mulatott együtt. Voltak vagy tizenketten s jellemző, hogy a többségük a szép asszony udvarából került ki. Estére járt már az idő, amikor valamelyiknek eszébe jutott egyik társuk, aki kivételesen távol volt. Szó nélküli a telefonhoz ment s felhívta az illetőt, akinek azonban csak a szobalánya jelentkezett. A kérdésre ez kijelentette, hogy gazdája telefonhívásra ment el hazulról. Valami Kelemen nevű ur kereste sürgősen.

Az ifju visszament a társasághoz s elmondotta, hogy „Kelemen” ur elszólitotta hazulról a barátjukat a telefonon

Ebben a pillanatban sajtáságos dolog volt észlelhető a társaságban. Néhány ember valószággal fészkelődni kezdett s nem tellett belé egy negyedóra, a társaság elszólt.

Ennek a magyarázata pedig igen egyszerű volt. A jöhangzásu „Kelemen” név mögött ő nagysága rejtőzött, aki imádóit ezen a címen kérte magához alkalmas pillanatokban. Annyira nem terjedt a figyelmessége, hogy mindegyiknél más jeligét választott volna s ezt talán azért sem tette, nehogy összetéve őket véletlenül

A turpisság csak nagysokára derült ki, a mikor a „Kelemen”-ek sorra felmondták a barátságot az „ártatlan” asszonynak, aki olyan szépen csalta meg az egyiket a másikkal.

Régen volt az eset, de azért a Kelemenek faja még nem halt ki. Legalább a még mindig fess asszony ma is dicsekedhetik néhányval.

Már csak rövid ideig tart a Hatóságilag engedélyezett **végeladás** Singer Sándor divatüzletében

Arad, Andrásy-tér 16.

Mesés olcsó árban lehet beszerezni:

- Tavaszi ruha és Costüm kelméket.
- Divatos selyem ruha vásznakat.
- Delén és jól mosható Crettonokat
- Fekete és színes napernyőket.
- Fehér és színes angol Blousokat.
- Szőnyeg, függöny és ágyterítőket.

Singer Sándor

Arad, Andrásy-tér 16.

Uránia Színház.

Rendkívül érdekes műsort mutat be ma utoljára az Uránia színház. C-upa szenzációsan érdekes kép, melyek közül alig lehet az egyiket a másik rovására dicsérni. Kétségtelenül a műsor egyik legnagyobb szabásu látványossága a Papírgyártás Kanadában című kép. Tökéletesebb berendezési győri üzemet elképzelni lehetetlen. Az erdőirtástól kezdve, a kész papirosnak elszállításáig megismerkedünk a papírgyártás minden fázisával. Mesés színpompájú kép a Boldogság utja című életkép, mely egy hírneves festő és modelljének házassággal végződő szerelmi regényét mutatja be mesteri felvételen.

SZEPLŐK ÉS MÁJFOLTOK ELLEN

használjon eredeti Kárpáti-féle

Benzoetej-Cremet és Benzoetej-Szappant

mert ez az egyedüli ideális kéz- és arcbőr-finomító. Pár nap alatt eltüntet szeplőt és minden bőrtisztítástalanságokat 6 adag rendelésnél franco. Kapható a készítőnél **Kárpáti János gyógyszer-tárában Arad, Boros Béni-tér 15.** Továbbá droguistáknál és illatszer üzletekben Aradon. — Budapesti főraktár Török József gyógyszer-tára, Király-utca 12. Más ne használjon és ne fogadjon el csak az eredeti **Kárpáti-féle Benzoetej crémet, ára 1 kor.** és **Benzoetej-Szappant, ára 70 fill.**

Utánzatoktól óvakodjunk.

Hurcolkodik a Lloyd.

Az Almay-ajánlat győzött.

Egy évig helyiség nélkül.

— A Hétfő riportja. —

Ami előrelátható volt, az az aradi *Lloyd-társulat* tegnap délelőtt tartott rendes közgyűlésén bekövetkezett. A társaság tagjainak óriási többsége nem volt hajlandó a város által is kilátásba helyezett renoválás reményében megmaradni az eddigi helyiségében s a *kihurcolkodás mellett döntött*.

Ez tudvalévőleg azt jelenti, hogy a Lloyd belement *Almay Olivér* birtokos ajánlatába, aki az *Andrássy-téren* diszes palotát emel a társaság számára. Az új helyiségbe azonban a Lloyd csupán a jövő év novemberében költözködhetik be, ami rendjen volna, ha *Fürst János*, a Városi Kávéház mai bérlője meglepetést nem tartogatott volna a Lloyd számára. Mikor ugyanis megvolt a hurcolkodási határozat, felállt *Nemess Zsigmond dr.* és felolvasta *Fürstnek* egy levelét, melyben ez év novemberére *felmond a Lloydnak*.

Igy hát a társaságnak egy évre ideiglenes helyiségről kell gondoskodni.

Az izgalmas jelenetekben gazdag, zajos lefolyású közgyűlésről az alábbiakban számolunk be részletesen.

Vajda István dr. nyitotta meg az ülést, a jegyzőkönyv vezetésére *Sugár Károly* titkár, a hitelesítésére pedig *Schreiber Vilmos drt.* és *Pálmai Lajos drt.* kérte fel.

Vajda István dr. megnyitó beszédében örömeinek adott kifejezést, hogy a tagok ily szép számban jelentek meg. Ebben biztosítékát látja annak, hogy a tagok a jövőre még inkább szaporodnak, s garanciát arra nézve, hogy még intenzívebben munkálkodnak a társulat felvirágoztatásában.

Ezután a titkár a választmány évi jelentését olvasta fel, majd pedig a múlt évi zárszámadásokat és a jövő évi költségvetést terjesztette elő. A közgyűlés hozzászólás nélkül egyhangulag tudomásul vette ezeket s a felmentvényt megadta.

Majd a közgyűlés legérdekesebb tárgya, a helyiség kérdésének megvitatása következett. *Sugár Károly* titkár felolvasta a választmány javaslatát, amely *Almay Olivér* ajánlatának elfogadását proponálja, ugyancsak *Fürst Jánosnak* új ajánlatát.

Ehhez a kérdéshez elsőnek *Leopold Zsigmond* szólalt föl. Ő ebben a dologban véleményét nyilvánítani nem akart, a maga részéről a választmány javaslatát fogadja el, feltétlenül a kiköltözködés mellett van, mert szükségesnek látja, hogy végleges megoldással rendezzék ezt a dolgot és végét vessék az évek óta húzódozó helyiségkérdésnek. Békés együttműkö-

désre buzdítja a tagokat, mert csak így lehet eredményes munkát elérni, s kéri a tagokat, fogadják el *Almay Olivér* prozódóját.

Vajda István hasonló értelemben szólalt fel arra kérte a tagokat, hogy minden személyi momentum kizárásával, a legszigorubb tárgyilagossággal határozzanak a kérdés felett. Feltétlen összetartásra hívta fel a közgyűlést, mert a széthúzás nagy veszedelemmel járhat, esetleg két gyenge egyesület válna e hatalmas, erős, fényesen prosperáló Lloyd társaságból; s ezek egyike sem volna képes eredményes fejlődésre, egyik sem reusálhatna hosszabb ideig.

Nemess Zsigmond dr. elvi szempontból ellenezte az *Almay* féle ajánlatot, de kijelentette, hogy aláveti magát a többség akaratának. Ő azt proponálta, hogy a társaság maradjon meg a jelenlegi béreltet alapján. Majd felolvasta *Fürst Jánosnak* ajánlatát, amely szerint az összes első emeleti helyiségeket a társaság rendelkezésére bocsátja 3600 korona évi bérért, megjegyezvén azonban azt, hogy ő általa végzett fűtést, világítást, újságok előfizetését, kiszolgáltatást nem hajlandó továbbra is szolgáltatni, ezeket a társaság vegye házi kezelésbe.

Pálmai Lajos dr. emelkedett szólásra, a tagok nagy lármában törtek ki, hatalmas elállt kiáltások hangzottak feléje. Ő szintén azon a nézetben van mint előtte szóló *Nemess dr.* A választmány javaslatát nem fogadja el, bár meg van győződve arról, hogy a közgyűlés tulnyomó többsége az *Almay-féle* terv mellett van. Jól megfontolandó azonban, vajjon a társulat meg tud-e felelni az ebben az esetben tetemesen megnövekedő anyagi kötelezettségeknek.

Sendrő Tivadar dr. meleg szavakkal az *Almay-féle* prozódóját elfogadását ajánlotta. Ha a társulat ezt a kínáló, kedvező ajánlatot elszalasztja, évek hosszú során sem akadhat alkalmas terv a helyiség kérdésének ilyen kedvező és előnyös elintézésére.

A tagok legnagyobb része, ekkor már nagyon türelmetlenkedni kezdett, az izgatottság tetőpontra hágott, s a terem minden részéből általános szavazzunk! kiáltás hallatszott.

Vajda István dr. elnök névszerinti szavazást akart elrendelni, de *Pálmai dr.* azonban, tekintettel arra, hogy a tagok nagytöbbsége ugyanis a választmány prozódójának elfogadását akarja, azt javasolta, hogy rövidebb módon hozzák meg ebben a kérdésben a döntést.

Ennek alapján az elnök kimondta, hogy a szavazás kézfelnjujtással történik, s hogy mindazok, akik a választmány javaslata mellett szavaznak, emeljék föl a kezüket.

Erre a felszólításra a terem ugyszólván kérdővé változott. A kisebbség megnyugtatóására az elnök ellenpróbát rendelt el, s ekkor kitént, hogy mindössze öt-hat ember kívánta a jelenlegi helyiségben való maradást.

Látva ezt az eredményt, a kisebbség köréből tiltakozások hangzottak el, hogy nem volt korrekt a szavazás, s új szavazást kértek. Az elnök azonban energikusan visszautasította ezt a gyanúsítást s kimondta a határozatot, hogy a közgyűlés *Almay Olivér* ajánlatát fogadja el

s megbizzza a választmányt, hogy a szerződést *Almay Olivérrel* mielőbb megkösse.

Ezután *Nemess Zsigmond dr.*, *Fürst Jánosnak* egy levelét olvasta föl, amelyet a Lloyd-társasághoz intézett, s amelyben tudomásukra hozta, hogy a fönnálló fölmondás értelmében a társaság az általa bérelt helyiségeket bocsátja az ő. *Fürst* rendelkezésére, minthogy azok újabb rendelkezéséről intézkedett, s így nincs abban a helyzetben, hogy az említett helyiségeket továbbra is a társaság céljaira engedje át.

A tagok *Fürst Jánosnak* ez értesítését egyhangulag tudomásul vették.

Vajda István dr. elnök a választmány nevében megköszönte a tagok bizalmát és a megbízatást a közgyűlés kezébe tette le. A következőkben arról szólt, hogy *Bing Vilmos* a Lloyd-társaságnak negyven éven át elnöke és al-elnöke bejelentette, hogy elnöki tisztségét leteszi, de egyúttal arról biztosította a Lloyd-társulatot, hogy törekvéseit, munkálkodásait, továbbra is a legnagyobb készséggel, minden erejével támogatni fogja és részt vesz azokban.

Vajda István dr. arra való tekintettel, hogy a Lloydnak fölvirágoztatása és nagyarányú fejlődése ugyszólván tisztára *Bing Vilmos* érdeme, azt indítványozta, hogy lemondott elnöküket örökös tiszteletbeli elnökké válasszák meg. Ezt az indítványt a közgyűlés egyhangu lelkesedéssel magáévá tette. Erről a határozatról *Bing Vilmost* jegyzőkönyvi kivonattal értesítik.

Stauber József ugyancsak *Bing Vilmos* hervadhatatlan érdemeire való hivatkozással azt indítványozta, hogy *Bing Vilmos* arcképét festessék meg a társulat részére. Ezt az indítványt is egyhangulag elfogadták.

Vajda István dr. kijelentette, hogy örömmel fogadja *Stauber* indítványát, de ő még megtoldja azt azzal, hogy festessék meg *Pollák Károlynak*, *Bing Vilmos* elődének az arcképét is. *Pollák Károly* egyik alapító tagja volt a Lloydnak, teljes erejével minden lehetőt megtett azért, hogy a Lloyd ne csak megalakuljon, hanem virágozzék is. Ez érdemes munkálkodás alapján kérte *Vajda* a közgyűlést, hogy az ő indítványát is tegye magáévá. A közgyűlés elhatározta, hogy *Pollák Károly* képét is megfesteti. Ezután a választmányi tagok megválasztása következett. *Nemess Zsigmond dr.* azt indítványozta, hogy a társulat békéjének megőrzésére való tekintettel a régi választmányt egyhangulag, közfelkiáltással újból válasszák meg, mert a béke első követelménye az, hogy a társaság belső békéjét holmi kibuktatásokkal, vagy legalább is arra irányuló szándékkal ne bolygassák meg.

Elnökké egyhangulag *Éles Ármint*, alelnökké pedig *Leopold Zsigmondot* választották meg szinten egyhangulag. A megüresedett választmányi tagsági helyre *Andrényi Károlyt*, a többi helyekre a választmány régi tagjait választották meg egyhangulag, közfelkiáltással. A közgyűlésnek több tárgya nem lévén, elnök azt berekesztette.

A közgyűlés befejeztével a tagok egyrésze *Vajda István dr.* vezetésével tisztelgett *Éles*

Engelhardt-féle Chasalla cipők egyedüli elárúsító helye.

Weinberger János elsőrendű cipőáruházában.

Engelhardt-féle Chasalla-szandálok megérkeztek.

yes Istent hisz, hanem természet és őserő istenítő (lényegileg szintén atheista.)

Ez nem egyéb, mint szabadgondolkodóknak egyházi szervezetté való tömörítése és pedig azért, hogy így kevésbé vonva magukra az állam és a felekezetek ellenszenvét, és jobban a népekhez férközhetve, nagyobb sikert remélhesenek minden opistnalisztikus és misztikus fölfogás széttörésében, a pozitív tudományoknak és az erkölcsi elveknek a nép lelkébe való beplántálásában, szóval a krisztusi szellemben való szabad szókimondás, a magunk és embertársaink boldogítása és tudományos képzésének eredményezésében.

Az unitarizmus, bár félve a többi protestáns felekezetek jóval nagyobb száma részéről fenyegető agyonnyomástól, kénytelen volt bármennyire nem szívesen is: a keresztelést, az urvacsorát, az imádságot és az orgonát vagy éneket a templomba befogadni, mégis fennentartja, hogy mindezek szükségtelenek és teljesen elhagyhatók is volnának, s idővel, ha a nép elég érett lesz reá, el is fogja hagyni mind ezeket.

Hisz úgy se a vizzel való leöntés tesz keresztényenyé, hanem a Krisztus erkölcsi, gazdasági tanaiban rejlő, előbb magyarázott „megváltás”, az ő bátor, újító lelkületének és a tökéletesedés iránti parancsának megszelvényezése és követése; nem szösz szerint kell inni az ő vérenek jelképét, hanem *beziinni az ő egész szellemét, hogy mintegy az ő vére legyen bennünk, vagyis egy vérré váljunk vele* önzetlenségben, bátorságban, szociális érzületben és haladnivalóságban.

Az unitárius egyház a Miatyánkból is legfőképp azt emeli ki, hogy: *jöjjön el a Te országod, tehát nem mi megyünk a menybe, hanem ide jön el az Istennek (az abszolút jónak) országa, azáltal, ha tudományban a legnagyobb tökéletesedés fokát elérjük és a felebaráti szeretet parancsát, mit a szocializmus céloz teljesen megvalósítjuk. Tehát ezt a földet kell „meuyországgá” tennünk, nem pedig máshová kívánczoznunk, mert még az ég sem örök. „Ég és föld elmúlnak, de az én igém el nem múlnak.” (Máté.)*

De minden haladásnak idő kell. Erőszakkal keresztültvit haladás mindig megbosszulja magát és még nagyobb visszaesést eredményez.

Azért a többi felekezetek által elbolondított népet nem bírja az az unitárius pap egyszerre teljesen kivetkőztetni. Ha pl. faluhelyen egy pap azzal lépne a katedrúra, hogy keresztelés és urvacSORA az mind marhaság, imádság nem kell, hanem ezentúl csupán természettudományi és társadalomtudományi dolgokat fogok nektek a katedrúról magyarázni, akkor, a butaságot még teljesen le nem vetkőzött nép őt kiverné és otthagyná, azután pedig elmenne a „pálista” pap kenetteljes hódításait hallgatni.

De így, fokozatos, lassu vezetéssel, beadja az orgonáért odaseregülő és attól föllekesült „zenekedvelő” tömegnek a legmodernebb eszmerőket, úgy, hogy nemsokára teljesen elmaradhat a zene is, a keresztelés és urvacSORA is, az imádság pedig pótolhatni fog a természethez való viszonyunkról és embertársainkkal szemben való kötelességünkről, a jogosságról tartott üdvös elmélkedésekkel, a szónoklat pedig tiszán természettudományi és szociális kérdésekre fog szorítkozhatni. És aljasul, gonoszul visszaélő butító feketelovagok reásütik az „istentagadó” és az „eretnek” bélyegét.

Az igazi Krisztus-követő érzi intencióinak helyességét és bátran vallja meg nézeteit, mint

a Pilátus előtt álló Krisztus is tette és mint Galilei, ki a bátor szív minden önértetével kiáltá: „Epur si mouve.”

Aki követi a nagy mestert eme bátorságában, a tökéletesedésről szóló parancsába azaz a pozitív tudományok összes ágai által nyújtott ismeretek és tapasztalatok megszerzésében és minden babonát és butaságot ezáltal távoltart magától, aki szereti és ok nélkül nem károsítja meg felebarátját, aki szereti Istent, azaz a természetet és pedig az által, hogy semmit mi a természettel ellenkezik, nem tett, az *igazi krisztus-követő, az a valódi keresztény*, ha mindjárt soha se imádkozik és ha egy parányi keresztviz se esepent is homlokára, de aki nem akar tökéletesedni, *ez természetellenes, tehát is tentelen és krisztusellenes dolgot művel*, aki mértéktelen az a természetet sérti, mert magát öngyilkos módra teszi tönkre, aki más butit, az a természetten tett erőszakot, mert annak haladás iránti törekvését, eszének természetadta jogát a megismerést akarja felebarátjából kiölni és nem csak hogy ezen *természetellenes, tehát „istentelen”* dolgot akarja vele művelni, hanem az iránta tartozó szeretetet is megsérti, mert nem boldoggá, hanem a természet rendje ellenére butává és rabszolgává törekszik tenni őt. Ez az igazi „istentelen” ez az igazi „embertelen”, ki ha akármily bigót róm. kath.-nak is vallja magát és akárhogy le is van öntve szenteltvizzel, csak bitorolja azt nevet, hogy „keresztény”, hogy „krisztus követő” holt nem méltó rá.

Bármily különösen is hangzik annak szemében, ki a fogalmakat nem ismeri tisztán, de tény, hogy egy Kant, Choppenier, Darwin, Voltaire stb. a krisztusi szellemnek sokkal nagyobb követői, a szó nemesebb értelmében sokkal igazibb keresztények és mert elvüket bátran *vallották, vallás-osabb keresztények voltak*, mit a középkor sok butító dominikanus szerzetese és inkvizitora.

(Vége következik.)

Gyermek kocsik Fischer nagy áruházában

(Szabadság-tér 12. sz.)

**óriási választékban
kaphatók.**

Az árak rendkívül olcsók.

5 forinttól 50 forinttig.

**Alkalmi vételek és eladások
ékszertárgyakban,
arany és ezüstneműekben!!**

Deutsch Izidor

Órák és ékszerész 1087

Weltzer János-utca, Minorita-palota.

Zálogcédulák,

arany- és ezüstneműk, gyémánt és
brilliant tárgyak megvételnek vagy
más tárgyakra átcsereállításnak.

TELEFON 438. TELEFON 438.

— **Takarékbetétek elhelyezésére ajánljuk** az *Országos Hitelbank és Takarékpénztár Részvénytársaságot* (Salacz-utca 6. sz.) mert itten 6 százalékos betétkamatot fizetnek, mivel a betéteket a zálogosztályuk által magasabb hozammal gyümölcsöztetik. A betéteket szükség esetén felmondás nélkül fizetik vissza.

Korcsmai ital-kultusz.

A „Vereinsmeierei”.

Hogy a korcsmai élet rendje mennyi bomlasztó anyagot visz bele a családi békébe, a házastársak egyetértésébe, s a családtagok között hányszor emel elvlasztó korlátokat, arról is a családok nőtagjai beszélhetnének sokat. De vessünk rövid pillantást a szesz kulturális ténykedéseire, melyek a család keretén kívül magában a társadalmi életben hinti el a bomlasztó csirákat.

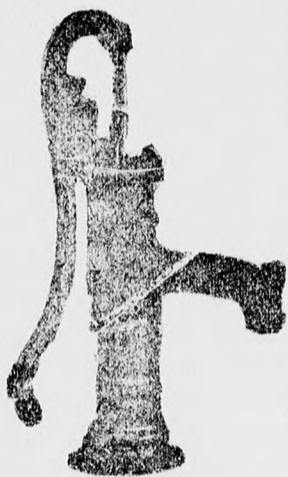
Ismerünk fölös számmal tanítókat, kis hivatalnokokat, iparosokat, kereskedőket, akiknek érvényesülése elé a korcsmázás vetett gátat. Mint megbélyegzett pint'eventék, mint kvaterkahősök, bumszerlovagok százával fullasztották bele a korcsmai tivornyákba és dorbézolásukba anyagi jólétüket, előmenetelüket és döntötték romlásba családjaikat, akik gyakran a legnagyobb zavarral küzdve és mások irgalmára utalva keserültek meg nagy a családfőnek, mint a család egyik férfi tagjának korcsmázó életmódját. Még elgondolni is szomorú az olyan tanítót, például átdorbézolt, szeszbe fullasztott éjszaka után gondjaiba veszi az ő erkölcsi nevelésére bizott gyermekeket kiszikkadt agyvelővel, üres lélekkel végzi azt a hivatást, amelyet a gondos szülők reabízának. S a legszomorúbb, hogy az ilyen emberek mégis megmaradhatnak állásukban, éppen a szeszmezszeneltte cimboraság révén.

Még gonoszabb, még ferdébb és még gyilkosabb, ha például a törvénykezésnek a tagjai közül került valaki hatalmába a korcsmai ital-kultusz. Mikor a jogkereső fél a maga vagyonyát, a szabadságát, ugye lehet életét teszi le a törvénylátó kezébe, akkor joggal várhat a törvény rideg betűje fölött uralkodó emberről éber jogérzékkel, tiszta világos látást és mindezek fölött átszellemült igazságosságot. De lehet-e ilyen joggal várni az átdőzsölt éjszakák teménytelen sorozata után? . . .

Szóljunk-e azokról az iparosokról — és ebből az osztályból rekrutá'ódik a legtöbb pint'levele — akik két-három inassal s ezek mellett talán két-három iparos munkással dolgoztatva, keresményüknek nagyrésztét az alkohol oltására kiadják? Nem akarjuk azt mondani, hogy a kisiparos osztálynak ez a szesz-kultusz ássa meg a sírját. Ennek egyéb gazdasági erők adják meg a halálos döfést, és a szesz-kisajtolta ének és nótázás csak szomorú gyászindulója volna ennek a szomorú haldoklásnak. Nem ide tartozik annak fejtegetése, mi volna az orvos szerepe ennek a haldoklásnak. Annyit azonban itt is megállapíthatunk, hogy a gazdasági helyzet igaz megőserését csakis józanság és öntudatosság adhatja. A szesz pedig halálos mérge, bódító ófuma az öntudatnak.

H. kir. szabadalmazott

borszivattyúkés hozzávaló legjobb minőségű gummicser-
veket legolcsóbb gyári áron.A szivattyú-hengerből a bor utolsó cseppig ki-
folyik, a szőlőmagvak, hések és egyéb tisztá-
lanságok azonnal továbbittatnak, emiatt a szí-
vattyú nem romlik és a bort nem renthetja a
gepezet jó működéseért 3 évi jótállás (ingyen
javítás.)**Tüzi fecskendők**golyó szelepekkel. Köszögeknek legalkalmasabb
mert homok, és sáros víz használatánál sem
tagadja meg a szolgálatot. A gép jó működé-
sért 3 évi jótállás (ingyen javítás.) Hozzávaló
örzágos egységes csavarok és a legjobb minőségű
belső gummirozott kendercsövek a legolcsóbb
áron.**Kutak**

hozzávaló

csövekkel,olcsóbbak és job-
bak mint bármely
bel- vagy külföldi
gyárban.**Hönig Ottó**H. kir. szab. tüzi fecskendő és szivattyú-készítő
Arad, Rákóczy-utca 27. szám.
Permetező javítások ellátatnak.

TELEFON 410.

TELEFON 440

WINKLER JÓZSEF

szőlővessző és szőlőoltvány termelő ARAD, Batthyány-u. 13.

Van szerencsém a t. szőlőbirtokos urak szives tu-
domására hozni, hogy ez évi terméséből nagymennyi-
ségű kiváló szép fajtisza **dus gyökérzetű bor és csemege****szőlőoltvány**ugyszintén szőlők pótlására kiválóan alkalmas **1 és
2 éves gyökeres Riparia Portalis szőlővessző** kerül
eladásra mérsékelt árak mellett.Bővebb felvilágosítással és árajánlattal szivesen
szolgál:**Winkler József Arad,**
(Batthyány-u. 13.)

643

Menyasszonyi kelengyék, estélyi és alkalmi cipők

elegáns utcai cipők urak, hölgyek és
gyermekerek részére nagy választékban
és minden kivitelben.

Valódi orosz bagaria csizmák mérték szerint készíttetnek. — A hírneves „KOBRAK”
cipők egyedüli elárúsítása. — Külön olcsó áru osztály.

Lányi Marcell

„Kobrak” cipő-raktárában

8622

Aradon, Atzél Péter-utca 1. sz.

Naponta többször
frissen pörkölt kávé

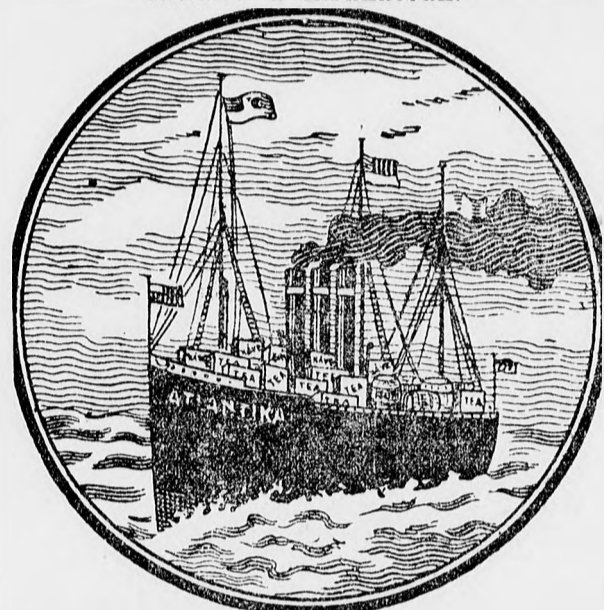
fűszer-és illatszer **KÁROS**
SZAGÁTÓL mentesen

Csakis az

Atlantika

kávé- és tea behozatalnál
kapható.

Villanyüzemű kávépörkölőnk működésben
látható a kirakatban.

Arad, Andrassy tér 20., Fischer Eliz-palota.
Városi és megyei telefon 609.

DICK SAMU

óras- és látszerész

Arad, Andrassy-tér és Weltzer J.-u. sarkán

Elad és javít mindennemű órákat ké-
vi jóállás mellett, a legolcsóbb áron.

Raktáron tart mindennemű színházi látszó,
való a legkülönbözőbb kiállításban, legfinom-
mabb lorgnelt orrcsüptetők és szemüvegek, arany-
ezüst, nickel és tekenősbéka csontkeretekben,
legjobb üvegekkel.

Nagy raktár sűrűségi fokmérőkben, bor,
mesti és szesz részere, továbbá mindenféle hő-
mérők mindennemű kivitelben. 7689

Szemüvegek és orrcsüptetők
orvosi rendellet szerint azonnal készíttetnek

Mi történt az éjjel?

Semmi. Csupán kiderült, hogy a Nap nevű
égitest teljesen fölösleges, mert a

Benoid gázvilágítás

teljesen pótolja. A Benoid-gáz nemcsak a
legolcsóbb, hanem

Fényt, Hőt, Erőt

mindenütt alkalmazható.

Díjtalan felvilágosítást ad

Magyar Benoid-gáz R.-t. Arad.

Telefon 561.

Budapest, Andrassy-ut 17.

Telefon 28-60.

Telefon 162.

Telefon 162.

Ajánlunk legjobb minőségű

**porosz szalon
kőszenet**

**porosz légszesz
pirszenet**

Ostrai két-
szer mosott **kovácsszenet**

Vasaláshoz rostált darabos

bükk faszenet

jutányos árban házhoz szállítok.

Reusz Mór és Fia

Boros Béni-tér 12.

75

Negyed órán belül megszűnetheti a

fejfájást

a hírneves

**Rozsnyay fejfájás
elleni pastilla.**

1 drb. 20 fillér, 6 drb. ára 1 korona.

Páratlan hatású

gyomorerősítő-szer

a Rozsnyay-féle

Kárpáti gyomorsepp.

Kapható csakis

Rozsnyaygyógyszertárban

Arad, Szabadság-tér.

HELYI ÉS MEGYEI TELEFON 387.

BRAUN N. A. ARAD.

Boros Béni-tér, közvetlen a Vármegyei gazdasági egyesület mellett.

Ajánlja nagy raktárát mindennemű fűtőkészletekben, bel- és külföldi
fényházakban, ecsetekben stb. stb.

MOBLES & HOARE angol hintőfényházak főraktára.

Saját gyártmány: „Nappány” ezüstszínű kályhatisztítószert, „Rózsa”
cipőerőme, „Rózsa” fémfűtőpászta, „Rózsa” kályhapaszta, mindenféle
bőrfényesítő mázak és conserválószerek u. m. vaselin, bőrszir, nyeregszappan
pataszir stb.

Olcsó árak, szolid és pontos kiszolgálás.

Szives pártfogást kér tisztelettel

BRAUN N. A.

Fajtiszta **riparia portalis** alanyon oltott, elsőrendű dus-
gyökérzetű bor- és csemegefajta

szőlő-oltványokat

valamint sima **riparia portalis** szőlővesz-
és gyökere szőlőket ajánl
elsőrendű minőségben

HÁMORY-GAZDASÁG

SZŐLŐ-OLTVÁNY-TELEPE ARAD.

Bővebb felvilágosítással szolgál

Deák Ferenc-utca 3. sz. alatt.

1061

Telefon 229.

Részvényjegyzési felhívás.

A „Hungaria“ Aradi Pamutáru-gyár részvénytársaság részvényei jegyzése végett alólirott alapítók közzé teszik a következő

alapítási tervezetet:

1. A vállalat tárgya textil és más rokontermészetű áruk gyártása és értékesítése egy, „Hungaria“ Aradi Pamutáru-gyár Részvénytársaság cég alatt Aradon alapítandó részvénytársaság által, valamint minden oly iparnak üzése, illetve az üzemnek arra való kiterjesztése mely a textil-iparral összeköttetésben áll.

2. Az alapítandó részvénytársaság czime és czége:

Magyarul: „Hungaria“ Aradi Pamutáru-gyár Részvénytársaság.

Németül: „Hungaria“ Arader Baumwollwarenfabriks Actiengesellschaft.

Franciául: „Hungaria“, Societé anonyme de manufacture de Cotonnades d'Arad.“

3. A társaság és igazgatósága székhelye: Arad.

4. A társaság határozatlan időre alakul.

5. A részvénytőke 2,200.000 K. azaz kétmilliókétszázézer koronában állapítatik meg, amely 4400 darab egyenként 500 K., azaz ötszáz korona névértékű, bemutatóra szóló részvényre oszlik.

6. Az alakuló közgyűlésig minden jegyzett részvény után névértékének 30%-a, azaz harmincz százaléka és a III. foku részvénybélyeg fejében részvényenként 5 korona befizetendő. Részvényilleték elengedés esetében ezen czimen befizetett összegek az alapítási költségek fedezésére fordítandók.

A 30%-on felüli befizetések határnapjait és részleteit az alakuló közgyűlésen kinevezendő igazgatóság fogja megállapítani és közzétenni.

7. Az alapítók minden ellenérték nélkül átruházzák és átengedik a részvénytársaságnak a kereskedelemügyi m. kir. Minister urnak 1908. évi 65.358. és 98.773. számú leirataival a vállalat javára biztosított állami kedvezményeket, szállítási kedvezményeket, a tényleg befektetendő tőke 27%-ának megfelelő és a 10 évi egyenlő részletben folyósítandó készpénz-subventiót; nemkülönben mindazokat a kedvezményeket, melyeket Arad szab. kir. város közönsége a vállalatnak biztosított, mindkét hatóság által kikötött feltételekkel és kötelezettségekkel együtt.

Az alapítók fentartják maguknak azt a jogot, hogy az igazgatóságot az első három üzleti év tartamára, illetve a harmadik üzleti év zárszámadásait megállapító közgyűlésig terjedő időre kinevezzék.

8. Az aláírások zárhatárideje 1909. évi április hó 26-ik napja bezárólag.

9. Tuljegyzés esetén a részvények az aláírók között aránylagosan osztandók fel az igazgatóság által, de minden aláírónak egy részvény mindenesetre juttatandó és az alapítók részére az általuk jegyzett teljes részvény szám biztosítatik, melyeket átvenni tartoznak.

10. Az alakuló közgyűlés az aláírás zárhatárnapjától számított két hónapon belül összehívandó és erre az aláírók egy Aradon megjelenő hirdalában és külön ajánlott levél útján meg fognak hivatni.

Ha a részvények az aláírási határidő előtt teljesen jegyezve lettek és azokra 30% befizetve lett, az alakuló közgyűlés az aláírási zárhatáridő letelte előtt is egybehívható.

11. A részvényekre az aláírások és befizetések Aradon a következő intézeteknél eszközölhetők:

Aradmegyei Takarékpénztár;
Arad-csanádi gazdasági takarékpénztár r. t.;
Aradi Első Takarékpénztár;

Aradi Ipar- és Népbank;
Aradi Polgári Takarékpénztár r. t.;
„Victoria“ Takarékpénztár r. t.;
Aradi Központi Takarékpénztár r. t.;

Arad, 1909. évi április hó 4-én.

AZ ALAPÍTÓK:

DEUTSCH IG. és FIA, s. k.
Budapest, gyáros cég.

HAEFFELE JÁNOS, s. k.
Gebweiler, (Elsass) pamutáru gyáros.

NEUMAN TESTVÉREK, s. k.
Arad, gyáros cég.